

Uit het verre Westen.

III.

Het zou voor den Frieschen boer zeker interessant wezen om in den zomertijd eens 'n excursie te maken naar de U. S., om daar het farmbedrijf eens te bezichtigen. Ik vrees echter, dat daar weinig van komt en daarom zal ik trachten in mijn derden brief u zoo mogelijk hierover iets te vertellen.

Amerika is ontzaglijk groot, dat beseft wel iedere Europeaan. Maar reist ge door dit land, dan duizelt men van de afstanden. Inderdaad is het (zooals ik onlangs in dit blad las) gemakkelijker vanuit New York Londen te bereiken dan San Francisco.

Weknu, veel van dit land is nog maar juist 20, 30 of 50 jaar in cultuur en tienduizenden H.A. in verschillende staten wachten nog altijd op nijvere handen en sputterende machines om ook overvloedig koren voort te brengen.

De boerderijen, of farms, zijn hier dan ook niet als in Friesland gevormd of begrensd door vaak wisselvallige vaartjes of slooten met al hun onmogelijke en gedurfd bochten. Neen, men snijdt hier met rechte lijnen. Slooten of greppels zijn hier contrabande. Rechte wegen (roads) doorsnijden de country om de mijl, d. i. 1600 Hollandsche meters. Zij loopen vlak, Oost-West en Noord-Zuid. Door deze wegen krijgt men natuurlijk alleen vierkante hoeken grond van 1600 meters in het vierkant. Zulk een vak wordt hier genoemd een sectie en wordt verhuurd of verkocht voor 640 acre en ruim 700 pondematen, iedere acre is 40 are. Allerlei combinatiën worden door de practijk gemaakt voor de grootte van een farm. Gewoonlijk is 'n halve sectie hier de grootste farm, dus 320 acre; dan 'n vierde of 160 en 'n achtste of 80 acre. De grenzen zijn allen afgesloten met palen, waarlangs prikkeldraad in hoofdzaak; maar toch is ook vaak 'n betrekkelijk duur vlechtwerk gespannen rond heel de farm. De gebouwen zijn uitsluitend van hout opgetrokken, maar in de meeste gevallen comfortabeler dan die in Friesland, uitgezonderd dan de moderne huizen.

Aan de gebouwen worden natuurlijk heel andere eischen gesteld omdat korenbouw (haver

en corn) hier hoofdzaak is. Het woonhuis staat geheel afzonderlijk en bevat meest voldoende kamers. Oorzaak hiervan is, dat alle huizen slaapkamers hebben, in tegenstelling met vele Hollandsche huizen, waar de slaapsteden zich nog vaak in de woonkamers bevinden. De ramen zijn kleiner, de kelders veel grooter en meestal 'n flinke kamer van zwaar cement in den grond, 'n 20 meter van huis. Dit om verschillende redenen, ook in verband met natuurverschijnselen (tornados, waarover wij later nog eens hopen te schrijven).

te schrijven.

Bij vele farmers zou de ras-echte Friesche boerin hare hooge goedkeuring onthouden aan de inrichting van het huis. Die laat dan ook in vele gevallen naar onze begrippen alles te wenschen over. Gewoon houten vloer, alleen 'n groen rolgordijn voor de ramen, geheel houten stoelen, ook de zittingen, enz. Alles zeer primitief, behalve... de tafel. Oneindig meer werk maakt de mistress van breakfast, dinner en supper. Overladen wordt de tafel met de fine fleur van wat de kook- en bakkennis der dames kan bereiken, plus de geconserveerde fijne fruits, die Californië zoo overvloedig biedt. De vrouwen hakken zelf nagenoeg alles en velen kan een brevet van hooge bekwaamheid worden uitgeleerd. Enorme kachels staan haar ten dienste; voor op de deur van den bakoven is 'n warmtemeter aangebracht, die door de schoone sekse voortdurend wordt gecontroleerd. De dure turven hebben ze niet nodig. Dezen geweldigen vuurhaard stoken ze met den afval van de cornvrucht, cops, die in groote hoeveelheden voorradig zijn, en inderdaad 'n goede en zindelijke brandstof vormen.

We gaan naar den veestal (baan). Niet als in Friesland. O neen. 'n Grootte schuur, met 'n golle voor 't hooi in de middenvakken en langs zij stalling voor 6, 8 of 10 paarden. Langs een der voorzijden de kooestal en aan de overblijvende langzij en achterzij 'n open ruimte, waar en paarden en koeien in- en uitloopen. De paarden loopen, evenals de koeien, in het weiland, dat meestal vlak bij de baan is, los en worden zoo in den stal gejaagd, waar ieder precies zijn eigen standplaats weet. De koeien loopen met hun kop door balkjes, welke dichtgeklapt worden om hun hals en zoo worden ze gemolken en gevoerd. De paarden worden zwaar opgetuigd 's morgens en niet eerder dan 's avonds afgetuigd. Ze loopen voor de machines en werkluigen in zware lederen tuigen, waar dan in den zomertijd nog groote vliegnetten over heen komen.

Dan is op ieder hiem nog 'n varkens- en kippenhok afzonderlijk. (Vele farms houden 100 varkens en 300 kippen). Maar wat in Friesland niet is: 'n kornkrib, dat is 'n gebouw als 'n lytshûs in Friesland, haast 'n doorreed. In het midden aan de eene zij 'n open bergplaats voor de groote cornaren, d. w. z. met latten, waar de wind tusschendoor kan waaien, en aan den anderen kant 3 of 4 groote vierkante haverhokken, waarin vaak ruimte is voor 1500 tot 2000 zak haver. Aan den buitenkant van dit gebouw staat 'n elevator, dat is 'n machine, die brengt en haver en corn in dat gebouw. 't Is 'n soort Jacobs ladder, die van den grond loopt bij 't dak op tot den nok en in beweging wordt gebracht door twee paarden voor 'n power, of door 'n benzinemotor. Komt de wagen haver of corn er voor, dan rijdt die onder 'n

vormig stalen bindwerk, slaan twee haken om de voorwielen en gaat het vooreind langzaam omhoog. Door 'n deurtje achter in den wagen open te doen laat men den inhoud in de goot van den elevator glijden en de geheele wagen is in 5 minuten in de cornkrib of haverhok, wat van binnen geregeld wordt door 'n verstelbare goot. Ge zet 'n handel over en het vooreind van den wagen loopt weer terug naar den grond en is weer ready voor 'n nieuwe lading.

Wanneer de prijs den farmer nu goed lijkt, gaat hij dit graan brengen naar de stad, naar de groote graanpakhuizen, die bij den spoorweg staan. Nooit komt een korrel haver of corn in 'n zak. Wanneer tot aflevering besloten wordt, rijdt hij z'n graanwagen of vrachtauto in de middenreed, schept er ongeveer 40 à 50 zak los op en rijdt er mee naar stad.

In dat pakhuis wordt op 'n groote weegbrug de volle wagen gewogen, het deurtje achter open gedaan en door 't overhalen van 'n handel zakt het achtereind van den wagen omlaag en deze is in twee minuten ledig, gereed om weer gewogen te worden. Het verschil is natuurlijk je netto-graan. B.v. ik breng met mijn Fordtruck in 5320 pd. bruto, ledige truck 2310, blijft 3010 pd. netto; 32 pd. is 94 bushel. Mijn farm is zoowat 12 K.M. van de graanpakhuizen verwijderd, maar met den truck kan er per dag door één man 700 à 800 bushel worden afgeleverd.

Over de prijzen en de betaling later eens als we schrijven over de bankinstellingen hier. Als ge weet, dat twee man hier gemakkelijk 160 acre of 3 à 4 320 kunnen behandelen, begrijpt ge, dat ook in het veld verschillende machines, even vernuftig als groot, den farmer krachtig helpen.

Op de groote farms loopt de tractor, dat is 'n zware motor met groote ijzeren grijpwielen, voor 'n 3-scharigen ploeg en ploegt per dag vaak 10 acre; overigens loopen 5 paarden voor 'n 2-scharigen of 3 paarden voor 'n gewonen ploeg. Alle ploegen enz. zijn zoo gebouwd, ook eggen- en wiedz machines en planters, dat de drijver mee kan rijden. De grond is mul en los en meestal, gelijk aan zwaren zwarten kleigrond.

Nadat met ploeg en eg en vooral disc, dat is 'n zwaar werktuig met 8 of 10 ronddraaiende ronde messen, in 't voorjaar 'n goed zaadbed is klaargemaakt, wordt de haver gezaaid en 't graan geplant.

De graanplanter is 'n ingewikkelde machine. Er is 'n ijzeren draad over de geheele lengte van het te planten land gespannen, met 'n soort knoop om de 50 c.M. ongeveer. Deze knoop klipt door de machine en laat dan 2, 3 of 4 maiskorrels vallen, al naar men wenscht. 'n Stang, dwars over, krapt 'n voortje voor de volgende rij. Zodoende komt het graan zeer precies in ongeveer vierkante blokken van 50 c.M. te staan. Dit